



# Genfi Magyar Értesítő



102. szám

Kiadja a Genfi Magyar Egyesület

2008. február 21.

## Meghívó

A Genfi Magyar Egyesület  
tisztelettel meghívja Önt, kedves családját  
és barátait

2008. március 9-én vasárnap 12h30-kor  
kezdődő ünnepségére, melyen az  
1848-49-es forradalomra és  
szabadságharcra emlékezünk.

Ünnepi szónok: Szakály Sándor,  
hadtörténész

Színhely: Szent Bonifác díszterme

A műsor előtt, 11:15-kor ökuménikus istentisztelet

a Szent Bonifác templomban:

14, av. du Mail, Plainpalais

A műsor után **az Egyesület a résztvevőket** vendégül látja.

Szakály Sándor 2008 március 8-án este 18 órakor megemlékező előadást tart a Genfi Magyar Könyvtárban gróf Batthyány Lajosról, melyet szoboravatás követ.

## MÁRCIUS 15. ÉS A MAGYAR EMIGRÁCIÓ(K)

*A Nagy Jövőt,  
csodákat vártunk,  
Európában,  
Amerikában,  
a világban leltük otthonunk.*

Mit jelentenek a nemzeti ünnepek – és különösen mit jelentenek a nemzeti ünnepek a világ minden tájára szét-szóródott emigráció tagjai számára?

Ezek a kérdések és aktualitásuk nem csak ránk vonatkoznak. Számtalan kisebb, nagyobb, külföldön (nem szülőhazájában) élő csoport, közösség számára minden évben legalább egyszer különös intenzitással merül fel a kérdés: kik vagyunk, honnan jöttünk, mit hoz a jövő « otthon » és milyen szálak fognak kötni minket « volt » hazánkhoz és « új » hazánkhoz?

E kérdés lényegét – és a válasz kettősségét – tudomásom szerint magyarul lehet a legtömörebben kifejezni: « itt vagyok itthon, ott vagyok otthon », és az « itt » és az « ott » változhat, változik aszerint, hogy éppen melyik hazánkban tartózkodunk.

Minden nemzeti ünnep öröm forrása, de egyben kötelesség (és mint minden « kötelesség », gyakran rossz lelkiismerettel kötődik egybe). Öröm forrása: közösségi érzés, az egymáshoz tartozás, a valahova tartozás öröme. Többek vagyunk, jobbak vagyunk, mint gondoljuk a mindennapi élet szürke, gyakran lehangoló sodrában. A nemzeti ünnep, itthon is, otthon is, az emlékek napja, a megszépítő, felemelő messzeségek pillanata.

De a nemzeti ünnep a számadás és számonkérés napja is.

Március 15. a szabadság ünnepe, a polgári, liberális, alkotmányos politikai rendszer megvalósítása békés kísérletének ünnepe – és e Európa szintű kísérlet utolsó, legerősebb láncszeme. Az 1848-as márciusi forradalmak, melyek mint futótűz terjedtek nyugatról keletre, a nemzeti eszme forradalmi is voltak. Kudarcuk, leveretésük kettős veszteség, vereség volt. A reakció, a kemény, konzervatív, monarchisztikus, tekintély-uralmi, imperialista politikai rendszerek győzelme volt. Együttal 1848–49 volt az a pont, ahonnan a liberális nemzeti eszme fokozatos, de látszólag feltartóztathatatlan átalakulása agresszív nacionalizmussá igazán kezdetét vette.

A polgári politikai szabadság, a liberális nemzeti eszme veresége előrevetette árnyát a "hosszú 19-ik század" második felére. A látszólagos béke, a gazdasági – ipari és mezőgazdasági – fejlődés ellenére, a mi esetünkben a Kiegyezés ellenére, sok tekintetben Európa, a világ rossz úton voltak. Végző következményeit ennek a veszteségnek illetve átalakulásnak jól ismerjük: az 1914–1918-as világégés, és azt követően, a totalitárius ideológiák és rendszerek, a kommunizmus, a fasizmus, a nemzeti-szocializmus létrejötte és hatalomrajutása és az agresszív nacionalizmus térnyerése a világ négy táján.

A márciusi forradalom, Világos és Arad, mint annyi más forradalom és szabadságharc előtte is és azóta is, napjainkig az egész világban menekülteket is, emigrációt is termeltek. Ezzel kapcsolatban két, szememben ma is ki-



emelkedően fontos történelmi emléket szeretnék megemlíteni.

Az első: a menedékjog fontossága (a menedékjogé, melyet mi 56-osok szinte példanélküli teljességében élveztünk) és Teleki László tragikus esete. Kossuth Lajos emlékirataiban olvashatjuk: "December 22-én a londoni 'Times' reggeli kiadása a következő távirati tudósítást hozta: 'Drezda, pénteken – A hivatalos drezdai hírlap mai számában ez foglaltatik: Gróf Teleki László, Magyar menekült, ki hamis angol útlevéllel érkezett ide, elfogatót és Austriának kiadatott.'" Teleki László nem bírta elviselni azt a kettős nyomást, mely ránehezedett ezen emberrablás következtében: a bezártság és tehetetlenség érzését mit minden menekült érez, kit visszakényszerítenek hazájába honnan menekülni kényszerült, és a ki-mondott, ki nem mondott vádat (mit Kossuth soha nem tagadott meg), hogy a fogoly nem állt ki elég keményen a magyar ügy mellett a Ferenc József császárral rendezett kihallgatása során. Ezt a nyomást Teleki részletesen leírta Jósika Miklósnak 1861. január 28.-án Magyarországról Brüsszelbe küldött levelében, röviddel mielőtt véget vetett tragikus életének.<sup>2</sup>

A második emlék: a Duna Konföderáció későn jött, de mégis profétikus javaslata. Az elképzelés nem egyedül Kossuthé volt, de ő lett a nemzeti kérdés e megoldásának – "unité dans la diversité" – a 19-ik században legkitartóbb és legartikuláltabb szóvivője. Szabad György, ki az 1994-ben szabadon választott Országgyűlés elnöke volt, annak az Országgyűlésnek, mely a rendszerváltás legfontosabb kifejezése és keresztülvívője lett, Kossuth életrajzában idéz részleteket e tervből:

"Torinóban, 1862. május 1.-én keltezett eredeti francia nyelvű kézirat. A tervezet szövege – Kossuth javításával – így hangzik:

'Dunai Szövetség,

Azon országok mindenképp sajátlagos viszonyai, melyek a Kárpátok és a Duna, a Fekete és az Adriai tenger közt fekszenek, nagyon megnehezítve az egységes állam alakulását, kívánatos, hogy az e tájakon elterülő régi történeti államok egymással szövetségre lépjenek, melyet Dunai Szövetségnek lehetne nevezni. A közösen érdeklő tárgyakon kívül, miket a szövetségi hatóság intézne, minden állam törvényhozása, igazságszolgáltatása és közigazgatása teljesen független lenne. A lehető széles körű decentralisatio és az által, hogy minden községnek és tartománynak bő szabadság engedtetnék, a szövetség összes lakói akadálytalanul fejlődhetnének, és minden egyes nép elfoglalhatná az emberiség nagy családjában őt illető helyét... Az ég nevére kérem a magyar, szláv, román testvéreket, borítsanak fátyolt a múltra, s nyujtsanak egymásnak kezet, fölkelvén mint egy ember a közös szabadságot s harczolván valamennyien egyéért, egy valamennyi-

ükért, a svájciaktól adott régi példa nyomán.”<sup>3</sup>

Ehhez az idézethez csak annyit kell fűzni, hogy Európa (akkor már szerves része társával, az Egyesült Államokkal a szabad nyugati világnak) pontosan száz év múlva indult el ezen az úton, Magyarország és szomszédai még negyven évig voltak kirekesztve a kommunizmus és a szovjet politika következtében ebből a megoldásból és ebből a közösségből. A rendszernek ez volt egyik legfőbb bűne és egyik legsúlyosabb következménye.

Március tizenötödikének számunkra többszörös jelentősége van. Március 15. volt az a nemzeti ünnep, melynek emlékét, ízt magunkkal hoztuk a menekülés, az emigráció során. Egy távoli, történelmi emlék volt: forradalom és dicsőséges de elbukott szabadságharc, mintegy a magyar sors megtestesülése.

Személyes emlékeink között, legalább is legtöbbször számára, március 15. ünneplése a kommunista rendszer hazug, az igazságot megtagadó, a történelmet kiforgató mindennapi valóságának volt iskolapéldája. Az a rendszer, amely a történelem egyik legkegyetlenebb elnyomó gépezetét hozta létre és tartotta fenn, mely a szabadság és a szabad sajtó, a szabad gondolkodás és kifejezés legkisebb megnyilvánulását is következetesen elfojtotta és kemény büntetéssel sújtotta, egyúttal orwelli módra a szabadság nemzeti ünnepét a maga megdicsőülésére sajátította ki. Kisiskolások, gimnazisták, egyetemisták, katonák, munkások, parasztok egyaránt mondták fel a « Talpra Magyarok », egyaránt hallgatták az üres szónoklást Petőfiről, Kossuthról, Bemről az új « szabad », « szocialista » Magyarország állítólagos « eszmei elődeiről, előfutáiról ». Mi tudtuk, éreztük, akár gyerekek, akár felnőttek voltunk, hogy Petőfi, Táncsics, Kossuth, Bem vagy akár Széchenyi is Recskén, Várpalotán, Máriaosztrán vagy a Gyűjtőben végezték volna. Mi tudtuk, hogy a « Kufsteinek » és rabjaik száma a szocialista Magyarországon messze meghaladta annak nagyságrendjét, mit a Habsburg rendszer el tudott volna képzelni. Mi tudtuk és emlékeztünk, hogy 1948, a márciusi forradalom és szabadságharc századik évfordulója, volt a « fordulat éve », az az év, mely évtizedekre megpecsételte Magyarország és szomszédai sorsát.

De a csalás, a hazugság, a besúgók, a párttitkárok, az AVH ellenére az igazi március szelleme tovább élt. Október 23.-án és a rákövetkező napokban az egész országban, az egész nemzetben, Magyarországon és az emigrációban egy gondolat volt mindnyájunkban: 1848 mégis megérte, a mi nemzedékünk hú maradt és méltó lesz március 15. eszméjéhez. De október huszonharmadikát november negyediké követte, akárcsak a Pilvax kávéházat és a Nemzeti Múzeum lépcsőjét Világos és október hatodika követték.

A nemzet, a világ megdöbben. Választani kellett. Egyesek az árulást (vagy az újra-árulást) választották. Mások, a milliók, a nemzet túlnyomó többsége a helybenmaradást: életükre, jövőjükre elfogadták az ítéletet: "áldjon vagy verjen sors keze, itt élnek s meghalnak kell". Mások megint, tízezerrel, és végül közel kétszáz ezren, másként választottak: a szabadságba menekültek.

Mit jelentett, mit hozott ez az új, tiszta, de újra elvesztett forradalom, és ez a menekülés, ez az új emigráció: számunkra, a nemzetnek, Európának és az egész világnak? Kik voltak a nyertesek, kik lettek a vesztesek?

Számunkra a menekült élet minden anyagi, nyelvi, szemlémi, érzelmi nehézségei ellenére – és ezek súlya mindnyájunk számára más volt és más, váratlan időpontban és más formában jelentkezett –, az illúzió valóságra vált. Az illúzió, hogy van egy "normális" világ, egy "normális" politikai, gazdasági és társadalmi rendszer, melyben lehet szabadon élni, utazni, gondolkodni, írni, beszélni, egyszerűen szabadon lenni. Egy világ, egy rendszer, melyben feszültségek is, válságok is voltak – egy liberális, demokratikus rendszer (mely sikerének szerves része volt a szociális piacgazdaság német és svájci modelje), melynek tagállamai, az "Euro-Atlanti" nemzetek tag világot átfogó közössége – mely azokat az értékeket és érdekeket képviselte, váltotta valóra és konszolidálta, melyekért

magyar gondolkodók, forradalmárok generációi életüket adták. Ez a világ minket befogadott, szerves részei lettünk. Ez a világ lehetővé tette, hogy magyarok maradjunk és egyúttal amerikaiakká, svájciakká, franciákká, németekké vagy angolokká váljunk. Identitásaink többszörössége nem jelentett veszélyt sem számunkra, sem új vagy régi honfitársainkra. Nemzeti ünnepeinkhez – melyekre megemlékeztünk Genfben, New Yorkban vagy Londonban – újak jöttek: augusztus 1., július 4., július 14., szintén mind a szabadság ünnepei.

Egyúttal az otthoniak, akik a kádári szemfényvesztő gulyáskommunizmus dacára az igazi vesztesek voltak, a szigorú tilalom ellenére nem felejtettek: nem felejtették október huszonharmadikát, és nem felejtették március szellemét. Hadd idézzem röviden a rendszerváltás szellemét, annak a magyar rendszerváltásnak, melynek reménye és eszményei oly döntően hozzájárultak a kommunista világrend összeomlásához, a szabadság és demokrácia győzelméhez és a Hidegháború békés kimeneteléhez: "Bármilyen tragikus az érintett népeknek és fájdalmas sok tisztességes embernek, bármennyire nehéz is a 'múltat bevallani' – a nemzet érdekében ki kell mondani: az 1917-ben, a 'szocializmus felépítése' jelszavával indított nagyszabású kísérlet... elbukott... Ugyanakkor minden gondolkodó embernek és valamennyi felelősségteljes politikai erőnek – mindaddig amíg erre a legkisebb esély van – arra kell törekednie, hogy a szűkségszerűen bekövetkező változás erőszakmentesen menjen végbe."<sup>4</sup>

És mit jelent ma március szelleme és 56 emléke otthon?

Mindnyájunknak, otthoniaknak, kintieknek, mélyen fáj, hogy 50 év múltával, 2006-ban, a tizenhat éve végre szabad, demokratikus Magyarországon az ország miniszterelnöke az októberi nemzeti ünnepünk félvesszős évfordulóját a népre úszított rohamrendőrökkel, saját maga pedig drótkerítés mögött "ünnepelte"; fáj nekünk, hogy a rákövetkező március tizenötödikén a miniszterelnök nem mert nyilvánosan beszélni. Miért "kell" az igazán szabad, igazán demokratikus Magyarországon a kormány fejének úgy félnie, mint ahogy félt a néptől egy Metternich, vagy egy Hegedűs András és Gerő Ernő? Egyúttal, miért kellett megélnünk, hogy egy maroknyi csőcselék, kihazsnálva a nép jogos haragját, árpádsávos zászlókat lengethet a pesti utcán, hogy fekete-egyenruhás, a leventéket majmoló "új-gárdisták" ébresszék fel mindnyájunkban országunk legmélyebb, legtragikusabb, de egyúttal legszenylenetesebb történelmi pillanatát?

Emlékezzünk meg itt egy pillanatra az új, szabad, európai-atlanti Magyarország első miniszterelnökére. Antall József 1992. augusztus 20.-i ünnepi beszédében "a nemzet életét meghatározó három nagy nemzeti ünnepünk – augusztus 20., március 15., október 23. – nagy egységéről" beszélt. "Mi mást jelent ez, mint a történelmi folytonosságot, azt a történelmi folytonosságot, amit annyi-szor szemünkre vetnek... Mit jelent ma, 1992-ben, Szent István a mi számunkra? Elsősorban a mindennek alapjául szolgáló nemzeti függetlenségünket."<sup>5</sup> De Antall József mélyen hitte és gyakran elmondta, hogy mindhárom nemzeti ünnepünk a szabadság és az alkotmányosság ünnepe, és számtalanszor hangsúlyozta, hogy mindhárom ünnep az Európához, a nyugati kultúrához és értékrendhez való csatlakozás ünnepe.

Voltak más márciusi emlékek, más megemlékezések, intelmek honfitársai, utódjai számára. Antall József megemlékezett a magyar országgyűlés előtt egy másik márciusról is – 1944. március 19.-ről, a német megszállás napjáról, mely fokozatosan történelmünk legborzalmasabb rémuralmához vezetett, arról a napról, melynek emléke sokunkban, ha gyerekek is voltunk, holtunkig elevenen ég: "(Magyarországon) súlyos megpróbáltatások, törvényszegések, ...az emberi jogokkal, az emberiséssel ellentétes törvények voltak érvényben. De senki se felejtse el azt, hogy ugyanakkor 1944. március 19.-ig itt Európa akkori legnagyobb zsidó közössége még életben volt. Ne felejtse el azt, hogy itt külföldi menekültek és hontalanok tízezrei viszonylagos biztonságban éltek... Figyelmeztetőnek kell lenni minden ilyen napnak, hogy arra figyelmeztessen bennünket, hogy bennünket felelős-

ség terhel, felelősség kijelentéseinkért, felelősség tetteinkért és felelősség azért, hogy milyen politikai erők aktivizálódhatnak, milyen politikai szellemiség jön ki a harcból, és emlékezni kell arra is, hogy akár szélsőjobb, akár szélsőbal politikai nézet együtt veszélyezteti a születő magyar politikai demokráciát, és ez kell, hogy kötelezzon minket.”<sup>6</sup>

Mi, akik több mint 50 éven át szabadságban, demokráciában, békében élhettünk, mi nem veszthetjük el hitünket, sem Magyarországon, sem a demokráciában, sem a szabad országok békés közösségében. Mi megtanultuk, átéljük, hogy a demokrácia, a szabad társadalom sokkal erősebb, sokkal teherbíróbb, mint ellenségei a jobb vagy bal oldalról azt gyakran feltételezik. Ez igazán március 15., a kossuthi emigráció, október 23. és a 89/90-es rendszerváltás tanulsága és öröksége.

Büszkék lehetünk Magyarországra, otthoni honfitársainkra, büszkék lehetünk arra, amit Magyarország tett a kommunizmus, a szovjet elnyomó rendszer békés összeomlásáért, büszkék lehetünk a rendszerváltásra: büszkék lehetünk arra, hogy honnan jövünk és arra is, hogy oda is tartozunk. Minderre büszkék lehetünk annak ellenére, hogy nehéz a helyzet és bármennyire is igyekeznek a Gyurcsány Ferenc és a Csurka Pisták Magyarország hírét és becsületét, mindegyik a maga módján, Európában és a világban beszennyezni és az otthoni magyarokkal elhitetni, hogy a hazugság (mindegyiknek a maga hazugsága), ha elég erővel és elég gyakran ismételtetik, igazsággá válhat. Az, hogy mi magyar emigránsok rendületlenül hiszünk a szabad magyar, európai és nyugati demokrácia erejében és jövőjében – ez szerintem a legkevesebb amivel tartozunk régi és új hazánknak, 1848. márciusa és 1956 októbere szellemének.

*Hieronymi Ottó*

1 Kossuth Lajos: *Irataim az Emigrációból, Harmadik kötet, A Remény és Csapások Kora 1860–1862*, Budapest, az Athenaeum Társulat Kiadása, 1882, 274. oldal.

2 Kossuth Lajos: *Irataim az Emigrációból, Harmadik kötet, A Remény és Csapások Kora 1860–1862*, Budapest, az Athenaeum Társulat Kiadása, 1882, 247–317. oldal.

3 Szabad György: *Kossuth Politikai Pályája Ismert és Ismeretlen Megnyilatkozásai Tükrében*, Kossuth Könyvkiadó, Magyar Helikon, 1977, 184. és 187. oldal.

4 *A Független Jogászforum felhívás a magyarországi független politikai szervezetekhez, 1989 március 15.* (főgazdálta Kónya Imre, a Független Jogászforum elnöke, az Ellenzéki Kerekasztal egyik kezdeményezője és későbbiekben az 1990 tavaszán szabadon választott Országgyűlésben a Magyar Demokrata Forum frakcióvezetője). *A Rendszerváltás Forгатókönyve. Kerekasztal-Tárgyalások 1989-ben. Dokumentumok.* Főszerkesztő Bozóki András, Magvető, Budapest, 1999, Első kötet, 54. oldal.

5 Antall József: *Modell és Valóság*, Athenaeum Nyomda RT, Budapest, 1994, II. kötet, 269. oldal.

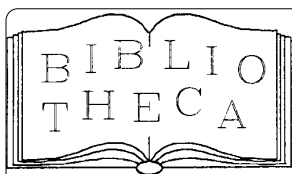
6 Antall József *Országgyűlési Beszédei, 1990–1993*, 1991 március 19, Athenaeum Nyomda RT., Budapest, 1994, 166–167 oldal.

## Jegyezze elő naptárába!

- **2008. február 28 és március 15. között** Basilides Marcelle és Bálint képzőművész kiállítása a La Chapelle des Arts-ban, 21, route des Acacias, Genčve.
- **2008. március 13-tól –30-ig** Bugyil Ferenc festőművész kiállítása. 2008 március 13.-án nyílik meg Carouge-ban, a Delafontaine Galériában. 24, rue Jacques Dalphin 1227 Carouge.
- **2008. március 30-tól május 30-ig** Agnes Pellier – Galdi Ágnes bemutatja festményeit a Ramada Park Hotelben (Avenue Louis-Casad' 75-77, Cointrin-Genčve).
- **2008. március 8-án, szombaton** 18:00-kor Szakály Sándor hadtörténész megemlékező előadást tart gróf Batthyány Lajosról, melyet szoboravatás követ.
- **2008. március március 9-én, vasárnap** 12:30-kor a Genfi Magyar Egyesület ünnepe az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékére a Szent Bonifác templom dísztermében. Előtte ökumenikus istentisztelet 11:15-kor.
- **2008. április 1.–6. között** Sara Sándor filmhét a CAC Voltaire-ben. 2008. április 1-én 18 és 20 órakor kezdődő programokon jelen lesz a híres operatőr-rendező is.
- **2008. április 7-én, hétfőn** 19:45-kor a Genfi Magyar Egyesület közgyűlése a Könyvtárban.
- **Minden hónap** első és harmadik vasárnapján 10:30 órakor magyar szentmise a Cointrin-i kápolnában (36, chemin du Ruisseau, Cointrin).
- **Minden hónap** negyedik vasárnapján 11 órakor magyar protestáns istentisztelet a Saint-Léger kápolnában.

A Genfi Magyar Értesítő  
évente ötször-hatszor jelenik meg.  
Az egyesület tagjai tagdíjuk fejében  
ingyenesen kapják.  
Szerkesztik: Czellar Judit és Telesi Myza  
Főszerkesztő: Cseh Zsigmond  
Kiadja a Genfi Magyar Egyesület  
Association des Hongrois de Genčve  
3, avenue des Cavaliers  
1224 Chêne-Bougeries, Suisse  
Tel. / Fax + 41 22 348 64 03  
E-mail: ahg@ahg.ch

**MagyarOnline.net**  
**MON**  
a világhálókapcsolat



**Genfi Magyar Könyvtár**

**Nyitva naponta 9-től este 7-ig.**

21, chemin de Terroux  
CH - 1218 Grand-Saconnex, Suisse  
Tel: + 41 22 798 80 73  
e-mail: szabo.zoltan@bluewin.ch



### Corinthia Hotel Aquincum Andreas

Az óbudai Dunaparton fekvő Ramada Plaza Budapest 310 kényelmes szobája, hangulatos étterme és bárjai megfelelnek a legigényesebb vendégek elvárásainak is. A meleg színek, a legújabb belsőépítészeti trendeket követő berendezés még teljesebb pihenést és esztétikai élményt nyújtanak vendégeinknek. Az Executive Club vendégei exkluzív környezetben élvezhetik a személyre szóló szolgáltatásokat és a modern kommunikációs technika előnyeit. A szálloda magas színvonalú szakmai segítséget nyújt bármilyen rendezvény megszervezésében, valamint kellemes körülményeket biztosít maximum 300 fő részére elegáns konferencia- és tárgyalótermeiben. Rendezvényszervezők számára kifejlesztett programunk garantálja, hogy rendezvényeik stresszmentesek legyenek. A közeli Margitsziget termálvizével táplált „Aphrodite Spa” kiváló lehetőségeket kínál a kikapcsolódásra. Az úszómedence, az edzőterem és aqua-jogging foglalkozások segítenek formába hozni testét; a termálmedencékben és szaunákban kipihenheti a nap fáradalmait. Wellness kezeléseink a modern kor stresszes életmódját élőknek nyújtanak felfrissülést. Mozgásszervi és reumás panaszoktól szenvedő vendégeink számára terápiás kezeléseinket és kúracsomagjainkat ajánljuk.

#### **Ramada Plaza Budapest**

1036 Budapest, Árpád fejedelem útja 94.  
Tel.: + 36 1 436 4100 Fax: + 36 1 436 4156  
info@ramadaplazabudapest.hu  
www.ramadaplazabudapest.hu

**Relaxációs gyógymasszázs.**

**Házhoz jönök!**

**Mobil: 079.702.21.50**

### “STUDIO KODÁLY” ZENEISKOLA

64, rue des Vollandes (Eaux-Vives)  
1207 Genève, tel: 022 786 0288

Zenei előképző 3 éves kortól.

*Szolfézs, hegedű, zongora, furulya és cselló tanítás.*

### MAGYAR KONYHA!

vendéglő-pizzéria

**Chez Tomy**

(Meinhard Brigitta)

rue du Contrat Social 4

1203 Genève

tel: 022 3440398

nyitva naponta: 9h30-23h30

**Az Egyesület elérhetőségei:**

**Tel. / Fax + 41 22 348 64 03**

**E-mail: [ahg@ahg.ch](mailto:ahg@ahg.ch)**

### Tanuljon magyarul, franciául, oroszul könnyen és gyorsan!

Érdeklődni:

a 022 797 0854-es telefonon vagy

a 078 789 0541-es mobilon.

E-mail: [czellarjud@hotmail.com](mailto:czellarjud@hotmail.com)

### KELET VARÁZSA

Aromaterápiás illóolajos masszázs,

Frissítő masszázs, Svéd masszázs

okleveles végzettséggel

Tel: 076 2383310

Tapasztalja meg a keleti

és a nyugati technikákat ötvöző  
masszázs varázsát!

### COMPTABILITÉ – FISCALITÉ – CONSEILS

Svájcban végzett magyar közgazdász,  
többéves adó és könyvelői tapasztalattal,

jogi személyek

(indépendants, Sàrl, SA, Holding etc...)

minden térü pénzügyi adminisztrációját vállalja.

**076 / 529 49 35**

### SZEMÉLYSZÁLLÍTÁS MAGYARORSZÁGRÓL

hetente három alkalommal!

Indulás **BUDAPESTRŐL** Genfbe **vasárnap,**  
**kedden és csütörtökön 18H30-kor**

Nyugati Pályaudvar, Váci út felőli parkolóból  
**GENFBŐL** Budapestre: **hétfőn, szerdán és**

**pénteken 13H30-kor**

a főpályaudvar (Gare) mögötti parkolóból

Bacsa László: 06 30 989 50 88

00 41 76 468 52 28

A Genfi Magyar Iskola június 30. és július 4. között kézműves tábort szervez 6 és 14 év közötti gyerekeknek, melynek vezetője Barta Csilla népi játszótáborvezető lesz.

A programból: nemezelés, agyagozás, gyertyamártás-öntés, kenyérsütés, gyöngyfűzés, rongybabakészítés, csuhéjbaba-készítés, szövés, fonás, hangszerkészítés.

Jelentkezni lehet március végéig a következő telefonszámon: 079 6294811 vagy emailcímen: osvreka@yahoo.com.

*Kárpátaljára utaznánk.  
Minden ezzel kapcsolatos  
felvilágosítást, tanácsot  
köszönettel várunk:  
puces1@gmail.com*

**Genfi 56-os svájci magyar férfi keres lakást Genfben. Albérlet konyha használatlaltal is érdekelné. Elérhetőség: tel. 0041 22 344 9921**

Basíliides Bálint svájci, de újra Magyarországon élő festőművész kiállít a genfi La Chapelle des Arts galériában (21, route des Acacias). Vernissage február 28-án 17h30, nyitva március 15-ig (kedd-péntek 16h30-19h, szombat-vasárnap 15h-18h).

## SIKERÜLT

Mondta ezt Gáti Feri szervező barátunk a bálról és nem tudunk neki ellentmondani ha arra alapozzuk véleményünket, amit a jelenlevők kifejeztek.

Jó volt az "ellátás", a terem szép. Érdeemes a Bergues-ben tartanunk a már tradicionális, tiszteletbeli elnökünk által elindított bálunkat. Aligha az egyetlen hotel, ahol egy ilyen szép klasszikus terem van. A vacsora ellen sem lehet kifogásunk, jól volt felszolgálva.

Nem túlzás, ha lelkendezem a népi táncosok a vacsora fogásai közti nagyon jól sikerült szerepléséért. Minden táncot a hozzá illő népviseletben mutattak be. Vígak, szórakoztatók és hangulateltők voltak, a végén megtáncoltatták a közönséget is. Külön köszönet nekik! A tombola nyertesei még sokáig fognak erre az estére emlékezni.

A genfi politika és a magyar diplomácia képviselői is megtiszteltek minket részvételükkel, amit Egyesületünk igen nagyra becsül. Nem magyar anyanyelvű barátaink, akik ebben az évben szép számban voltak jelen, nagy lelkesedéssel beszélnek republikánkban bálunkról.

Szép számban voltunk és köszönjük mindazoknak, akik eljöttek. Kedves vendégek nélkül nincs bál, a jó hangulatot a résztvevők teremtik. Köszönet az adakozóknak is, akik szintén hozzájárultak ahhoz, hogy a szegedi beteg gyerekek a nyáron a Jurában üdülhessenek.

Szabadjon, "last but not least", köszönetet mondani mindazoknak, akik minden fáradságot mellőzve dolgoztak a sikerért.

Kedves barátaim, igen, ez sikerült.

*Kiss-Borlase Egon*



# Szabálytalan curriculum

*Luka Lászlóról mindenki tudja Genfben, hogy politikus alkat, a közügyekért tenni akaró ember. Családi örökség Önöknél ez az érdeklődés?*

Apám belgyógyász volt, elkötelezett patrióta, széleslátókörű orvos, akinek jó kapcsolatai voltak a politika paletta legszélesebb skáláját képviselő egyénekkel, barátai közé tartozott Tamási Áron, Sinka István, Pfeiffer Zoltán. Ő azonban soha nem hagyta volna el az országot, az „itt élned, halnod kell” álláspont híveként a legnehezebb körülmények között is hűségesen kitartott a Szózat sugallta életelv mellett.

Apám első házasságából származom, családjamban én voltam a legidősebb gyerek, hatan voltunk testvérek. Anyámat ötéves koromban elveszítettem, s a félárvaság tudata megsokszorozta bennem a tenniakarás vágyát, a „csak azért is megmutatni érzést”, ami rejtett energiákat szabadított fel bennem. Talán kevesen tudják, hogy a világ vezető politikusai között milyen sok az árva és a félárva, valószínűleg őket is hasonló érzések mozgatták, mint engem.

*Úgy tudom, Önt börtönbe is zárták politikai nézetei miatt...*

Az ember ragaszkodik ahhoz, amiben él, amit mértékadó elvnek tekint egész életére vonatkozólag, de Magyarországon 1948-tól minden érték, amit addigi életemben fontosnak tekintettem, hivatalosan ellenkezőjére változott. A szabad véleménynyilvánítás joga, a cselekvési szabadság tere olyan semmivé vált pillanatok alatt, hogy azt mai ésszel felfogni sem lehet. Én a ciszterci gimnáziumba jártam, ott éltem át a jogtalanságok, kitelepítések megdöbbentő élményét. Ott kezdődött politikai karrierem is, ha ezt annak nevezhetjük, mert az iskolák államosítása után engedély nélküli, földalatti hitoktatást szerveztünk barátainkkal. Részben ezért tartóztattak le 1953-ban, jóllehet más volt a letartóztatásom indoka. Kölcsönadtam az írógépet egy barátomnak, aki röpiratokat gyártott, így hatodrendű vádlottja lettem egy orvosok ellen indított pernek. Főbűnöm azonban a hitoktatás maradt. Hét évre ítélték, melyet másodfokon öt évre változtattak, mellékbüntetésként kitiltottak az ország összes egyeteméről.

*Hogyan teltek a börtönévek?*

Az első hat hónap volt a legrosszabb, amiből hat hetet magánzárkában töltöttem. Később egészen el-

viselhető volt számomra a börtönélet, hiszen olyan emberekkel voltam együtt, mint Tollas Tibor vagy Tüll Alajos, a jezsuita rend főnöke. Azt se feledjük el, hogy fiatal voltam, azt hittem, legfeljebb három hónapig tart az egész, minket úgyis kiszabadítanak, mert a rendszer megváltozik. A kőbányai gyűjtőfogházban és Vácott raboskodtam, ahol gombokat készítettünk, naponta félmilliót, s ha lehetett, munka után olvastam. Szinte az egész irodalmi műveltségemet itt szereztem. Másik élményem a börtönben kötött barátság, mert semmilyen baráti kötelék nem hasonlítható ahhoz az emberi kapcsolathoz, ami a közösen elviselt szenvedések közepette születik. Rabságom legkellemetlenebb élménye talán a látogatás volt, mert csak a rácson keresztül beszélhettünk hozzátartozóinkkal, a felügyelő vizslató tekintete mellett: ez felért egy embertelen kínzással.

*Mikor szabadult?*

Az 1956. november elsejére virradó éjjel rabtársaim börtönparancsnoknak választottak. Hogy biztosítsam a szabadulást, hogy mindenki rendben elmehessen, én csak a nap végén hagytam magam mögött a börtön kapuját. Életem legnevezetesebb napja marad ez, mert három év rabság után végre szabadon láthattam a várost, ahol égtek a gyertyák mindefelé: halottak napja volt. November harmadikán beléptem a politikai foglyok fegyveres alakulatába, de másnap már tudtam, hogy minden elveszett, mindennek vége.

*Hogyan hagyta el az országot?*

Úgy gondoltuk három barátommal együtt, hogy rövid időre, talán két hétre hagyjuk csak el az országot, amíg az ENSZ csapatok megérkeznek, addig kimegyünk Bécsbe, megpróbálunk segítséget szerezni az amerikai követségtől. Sikerült is – a budapesti orvosi kar nevében –, bejutnunk és tárgyalnunk a bécsi amerikai nagykövettel, de csak azt a választ adta, amit eleve tudtunk, hogy Magyarország a Varsói Szerződés tagja, így Amerika nem tehet semmit az érdekében. Először vissza akartam menni Pestre, de egy volt rabtársam, Eszterházy László lebeszélte erről, segítségével bekerültem a svájci menekült-kvótába. Svájcban nagy volt a magyarok iránti rokonszenv, mindenütt lelkesen fogadtak bennünket. Zürichbe kerültem, ahol az első hónapokat szervezkedéssel töltöttük, megalakítottuk a Svájci Magyar Diákszövetséget, melynek 650 tagja volt. Elsősorban a Jugoszláviába menekült magyar diákokat akartuk anyagi-



lag segíteni, tudtuk, hogy rettenetes körülmények között élnek. Majd megszerveztük a Szabad Egyetemisták Szövetségét (UFHS), melynek tizenegyezer tagja volt a világon szétszórva élő magyar diákok között. Ezt a svájciak politikai szervezetnek minősítették, ezért csak 1957 májusában, Lichtensteinben alakulhatott meg. Az elnöki posztra engem jelöltek volna, de én már nem tudtam elvállalni – minden magyarországi vizsgámat újra le kellett tennem, nem volt időm a közéletre –, ezért Merényi Aladárt választottuk meg. Sajnos, ezt a szervezetet otthonról érkezett ügynökökkel felhígították, majd gyanakvással, megosztással sikerült teljesen megszüntetni.

*Milyen szakterületen és hol tudta a tanulmányait folytatni?*

1951-ben iratkoztam be a budapesti egyetem orvosi karára. Mivel tanulmányaimat 1953-ban – a börtönbüntetés miatt –, meg kellett szakítanom, csak 1957-ben, már az emigrációban tudtam folytatni az egyetemet Zürichben, ahol 1961-ben végeztem orvosként. Freud és Szondi hatására a pszichiátriai szakmát választottam, ezen belül a pszichoanalízist. Genfben szereztem meg az ehhez szükséges szakképesítést – további kilenc év tanulmány után –, gyermek és felnőtt pszichiáter szakorvos lettem és itt nyitottam meg a rendelőmet is 1970-ben. 1984–85-ben társprofesszorként (professeur adjoint) a kaliforniai Hayward egyetemen töltöttem egy évet, valamint a genfi egyetem orvosi karának szakmai tanácsadója voltam több, mint három évtizeden át.

*Mi maradt meg később a diákszervezetek szervezéséből, a politikai érdeklődésből?*

Egy álom, melynek valóra váltásáért sokáig kellett várnom. 1976-ban találkozára hívtam meg a politika iránt érdeklődő magyar értelmiségieket azzal a céllal, hogy a szétszórta és politikailag megosztott emigrációnak legyen egy egységteremtő fóruma, ahol a különböző nézetű értelmiségiek kicserélhetik gondolataikat a szélesebb skálájú összefogás érdekében. Ezt a fórumot neveztem el Dies Academicus Hungaricus Genevensis-nek, és mindig olyan témát választottam eszmecsereére, amit otthon nyíltan nem lehetett megvitatni. Svájcban hat ilyen fórumot szerveztünk, a hetediket 1990-ben már Budapesten tartottuk, mert azt hittük, az emigráció szerepe véget ért.

*Úgy érzi, hogy az emigráció létalapja nem szűnt meg a rendszerváltás után?*

Sajnos, Magyarországon az értelmiség úgy belekeveredett a politikai vitákba, hogy képtelenek párbeszédet folytatni egymással a különböző nézeteken lévő emberek, míg mi, akik távol élünk, sokkal nyugodtabban vizsgáljuk az otthoni eseményeket. Magyarországon tehetséges megszállottakra lenne szükség, akik nem egy párt, hanem az ország érdekeit tekintik mérvadónak. Természetesen mindenkinek magának kell eldöntenie, mit akar vagy tud tenni a

házaja érdekében. Én testvérvárosok szervezésével foglalkozom, 1993-ban hoztuk létre Carouge és Budapest I. kerülete (Budavár) között ezt az elsősorban kulturális, oktatási és zenei programokra épülő, jól működő kapcsolatot.

*Szakmai és családi téren elégedett ember, négy fiúunokájára büszke nagyapa, „Rendhagyó életút” címmel könyv is jelent meg Önről. Miért és hogyan született meg ez a mű?*

Egy magyar író, a Dies Academicus Hungaricus Genevensis résztvevője, Sneé Péter ösztökélt, hogy írjam meg az életrajzomat, ám nekem erre időm nem volt, szükségét sem éreztem, őt viszont érdekelt a téma. Így az ő tollából született meg ez a könyv, amit 2005-ben az Írószövetség kiadója, a Magyar Napló és a Protestáns Szabadegyetem adott ki. Sokminden kimaradt belőle, de jöleső érzéssel olvastam.

*Mint Magyarország iránt lankadatlanul érdeklődő ember, milyen magatartásformát szeretne látni a jövőben?*

Független ember vagyok, pártba nem járok, de a polgári magatartás híve vagyok: bele kell szólunk abba, hogyan történnek a dolgok körülöttünk, tennünk kell azért, hogy az események ne csak történjenek velünk. Azt szeretném, ha otthon is merne szólni minden állampolgár, ha megvalósulna és nemcsak álom maradna, hogy mindenki ember és polgár legyen.

Czellár Judit

## Genfből nézve Demokrácia

Elhagyott, de meg nem tagadott őshazánk történelmének része a négy évtizedes úgynevezett szocialista rendszer, melynek idején országunk “nem rés, hanem bástya volt a béke frontján”. Ezen a nem-résen jöttek később át a keletnémetek, hogy lebontsák a berlini falat. A rendszer élen járt nevelési módszereivel is, a geopolitikai helyzet öntudatos magyarázata ennek szerves része volt.

A világ két részből állt: a béke frontjával szemben állt az imperialista kapitalizmus vad hada. A kettő közti határt a védelmező vasfüggöny képezte, melynek igazi nevét nem volt tanácsos emlegetni. Tudván, hogy nincsen szabály kivétel nélkül, a mindentudó hatalom megtalálta erre is a példát: Svájc volt a kapitalista ország, ment a negatív jezőktől.

Svájc többszörösen rászolgált erre a kiváltságra. A két ország soha sem haragudott egymásra, ami Magyarország esetében európai nivón már magában véve említendő tény. Emellett sokat segített a második világháború alatt és után – ki nem emlékezne, Svédország mellett, a svájci Vöröskereszt szerepére? Nem emlegetett ok volt még, hogy sok moszkvahú politikus gyakrabban nyugaton felejtette pénztárcá-

ját, előszeretettel Zürichben. Egy másik ok, melynek gyökereit egy jövőbeli kutatás hivatott feltárni: a magyar nép talán egyetlen eszköze, mellyel gondját, bánatát igyekezte felejteni, melyet nem koboztak el tőle – a magyar kártya. Mert naponta milliószor bukkant fel névtelen királyaink, királynőink mellett a Stüssi vadász, a Kuoni pásztor és Tell Vilmos. Svájcot demokratikus kapitalizmussá léptette elő a rendszer. A világ azóta nagyot fordult, az 56-os forradalom ebben nagy szerepet játszott. Több mint tízezer magyar jött Svájcba, ahol őket tárt karokkal várták. Hogy ebben milyen szerepet játszott a magyar kártya, az nem tudható. Minden esetre fogékonyságuk minősült a beözönlő magyarság, túlnyomó részük váratlan gyorsasággal asszimilálódott, könnyedén megtanulta a helvét államszövetség játékszabályait. Nem csak megtanulta, magáévá is tette. A beilleszkedés megkönnyítette életét, de problémákat is hozott. Amikor a fehérkeresztes útlevíl lehetővé tette a magyarországi látogatásokat, nagyon nehéz volt nem az itteni világ előnyeit magyarázni azoknak, akik akkortájt a demokrácia meghatározását csak az idegen szavak szótárából ismerhették. Azóta megint eltelt több évtized, Magyarországon lekerült a népszó a köztársaság elől – de a demokrácia sajnos csak részlegesen lett a népé. Az elismert demokratikus országok nagy része az alternatív rendszer híve, a kormány pártjaival szemben áll az ellenzék. Kivétel megint egyszer Svájc, ahol a bölcs megegyezések politikája uralkodik. Hogy a bölcs szó ebben az esetben mennyiben helytálló, az természetesen kérdőjelezhető. Magyarország az alternatív rendszert választotta.

Svájcban nemrég demokratikusan eltávolították a legfontosabb párt képviselőjét a kormányból, Magyarországon megmaradhatott a kormány élén az arra nem méltó de megválasztott miniszterelnök. A két ország tanulhatna egymástól. Vigyázat, ne fejlődjünk az alternatív rendszer irányába Svájcban, hosszú távra nézve csak veszíthetünk – vigyázat, helyes, hogy az utca nem tudja meneszteni a miniszterelnököt, de az országgyűlés képviselje a népet és vessen véget az országot tönkretévő politikának. A szocialista rendszer idején a meg nem érdemelt milliók gyakran utat találtak Svájc felé, tulajdonosuk talán nem vesztette el fejét ennek élvezése előtt. Ma a pénz az országban maradhat, a tőke birtoklása már nem büntetendő tény – sajnos akkor sem, ha ez annak eredménye, hogy őshazánk ma nem bástya, hanem rés a társadalom etikai magatartása terén. A pénz főleg ott hiányzik, ahol a leginkább szükség lenne rá. A kormányváltással együtt járó csapatcserék a mindenkori új főurak meggazdagodását szolgálják – nem mint Svájcban (megint egyszer kivétel), ahol a hivatalnokok maradnak, csak az irányító elemek cserélődnek, s ahol a képviselők jóléte nem parlamenti szerepüktől függ.

A vasfüggöny felgöngyölése után a nyugat másodsor is megmutatta, hogy becsüli népünket, Ma-

gyarország indult a legjobb esélyekkel, egy harmadik alkalomra nem lehet számítani!

*Rusznayk András*

## Virtuális oktatás a XXI. században

Játéknak vélhető, de sokkal több annál. 2003-ban fejlesztette ki a kaliforniai Linden Research Laboratórium ezt az internethez kötött virtuális világot, mely az elmúlt két évben lett igazán népszerű. Mára mintegy 12 millió regisztrált felhasználó rajong ezért a letölthető programért, amit háromdimenziós Second Life Viewernek neveznek.

A felhasználók számára nagy lehetőséget nyújt, hogy kapcsolatot teremthetnek egymással, termékeiket teljes valójában megjeleníthetik, üzletet köthetnek, kezét foghatnak a virtuális világban.

A résztvevők emberi külsőt alkothatnak maguk számára, ezeket avatároknak nevezik. Ezek akár teljesen eltérőek lehetnek igazi énjüktől, bármilyen alkatot használhatnak önmaguk megjelenítésére, saját vágyuk, elképzelésük szerint. Az így megalkotott avatárok beszélgetni, üzletelni tudnak egymással, egy meghatározott helyre elérhetnek virtuálisan gyalog vagy akár repülővel.

A Second Life virtuális világ gyakorlatilag mindenki számára elérhető, aki széles sávú internettel rendelkezik.

Milyen intellektuális pluszt ad ez a lehetőség az embereknek?

A háromdimenzióknak köszönhetően ismerkedhetnek, terveket készíthetnek akár a világ egész más részén lévő egyénnel együtt, virtuális földrészeket teremthetnek, kiállításokat tekinthetnek meg, árubemutatót, konferenciákat vehetnek részt, hozzászólhatnak, mintha a helyszínen lennének, mintha minden a valóságban történe.

A nyelvoktatás területén ennek a virtuális világnak lehetőségei kitűnően hasznosíthatóak, mivel a távolság eltörlődik, nincs határa annak, hogy bárki bárholnan bárhova bekapcsolódjék. Neves egyetemek felismerték már, hogy új út rejlik az oktatás számára a Second Life-ban, különösen a távoktatás számára.

Európában elsőként a Genfi Váradai Nyelviskola kezdett hozzá, hogy ezt a virtuális világot a 33 nyelvet oktató intézmény hagyományainak és a XXI. század igényeinek megfelelően a távoktatás



szolgáltatába állítsa. Ezzel számos távolról jövő igényt is teljesít, az iskola mottója jegyében: "80 óra alatt egy nyelv körül".

A Váradai Iskola virtuális osztálya a velencei San Marco téren lesz, a Florian Kávéház asztala mellett, ahova a világ bármelyik részéről bekapcsolódhatnak a diákok s részeseülhetnek abban a gazdag pedagógiai tapasztalatban, melyet a Váradai Iskola a reális világban 25 év alatt gyűjtött.

Sok sikert kívánunk ehhez a bátor kezdeményezéshez! A témáról részletesebben érdeklődni kívánóknak a Váradai Iskola szívesen nyújt felvilágosítást. Telefon: 022 7362874, fax: 022 7362864.

*Czellár Judit*

# SOKSZÍNŰ KAPITALIZMUS

## PÁLYAKÉPEK A MAGYAR TÖKÉS FEJLŐDÉS ARANYKORÁBÓL

Nagyszerű könyvet jelentetett meg – a fenti cím alatt – a HVG Kiadó RT. (KFKI Csoport) a magyarországi kapitalizmus aranykorának nevezhető időszakáról, amely a 19. századi reformkortól a 20. századi első világháború végéig húzódott. Pontosabban: a magyarországi gyáralapító és ipartelepítő kapitalista generációknak a kiegyezéstől (1867) az első világháború végéig (1918), vagyis az Osztrák–Magyar Monarchia éveiben tartó, a gazdasági élet sokféle területén tevékenykedők vállalkozásainak sokszínű formáit magában foglaló, és akár példértékűnek tartott, *életutakat*. Olyan *élettörténetek* ezek, amelyek híven adják vissza a monarchiabeli modernizáció és polgárosodás sajátos jellemzőit, amikor a sikeres vállalkozók története az általános kultúra része lett. Magyarországon a kiegyezéstől az első világháborúig tartott az a gyors, kapitalista fejlődés, amelynek során az ország gazdaságilag jelentősen megerősödött, Budapest Közép–Kelet Európa egyik legfejlettebb, legnagyobb városává vált és olvasztótégelye lett. Hála a Monarchia befogadó, toleráns szellemének, a város őslakosai (magyarok, németek, szerbek és mások) és a bevándorlók (újonnan beköltöző magyarok, németek, szlávok, legyenek bár keresztények, zsidók vagy ateisták) nagy tömegének keveredése során létrejött a ma is oly sokszínű Budapest. E könyv, az ebben a korszakban kialakuló polgári réteg nagy sikerű, iparteremtő, a gazdaságot meghatározó vállalkozójának és üzletemberének életét mutatja be. Mi tette őket sikeressé? Több tényező, mint például: szakmai tudás, ambíció, vállalkozói kedv és kezdeményezőkézség; kitartás; támogató családi háttér; a társadalmi környezetért érzett felelősség; s nem utolsósorban a mindenkori kormányok gazdasági fejlődést elősegítő, szabályozó és törvényalkotó munkája, amely alatt kibontakozott a tehetség és teret kapott a vállalkozói kedv. Olyan kiemelkedő emberek és családok alkotó pályáját találjuk e könyvben, akik jelentősen hozzájárultak Magyarország látványos fejlődéséhez a reformkortól a 20. századig terjedő időszakban.

Aválogatott tanulmánykötetet *Sebők Marcell* szerkesztette egy kitűnő, modern szemléletű, a téma legjobb magyarországi szakértőinek közreműködésével (összesen 8):

Fehér György, "*Darányi Ignác (1849–1927) / A sikeres dzsentrí miniszter*"

Klement Judit, "*Ganz Ábrahám (1814–1867) / Vasöntőinasból vasipari nagyvállalkozó*"

Halmos Károly, "*Gregersen Gudbrand (1824–1910) / Ácslegényből építési nagyvállalkozó*"

Halmos Károly, "*Haggenmacher Henrik (1827–1917)*

*és Károly (1835–1921) / Malomipar és serfőzés*"

Halmos Károly, "*A Hatvany–Deutsch dinasztia / Nagyvállalkozók és befektetők nemzedéke*"

Bácskai Vera, "*Havel Lipót (1831–1933) / Kőművesegédből építési nagyvállalkozó*"

Csík Tibor, "*Károlyi Sándor (1831–1906) / Az ellentmondásos arisztokrata reformer*"

Erdész Ádám, "*Kner Izidor (1860–1935) / A taposósajtótól a könyvüzemig*"

Halmos Károly, "*Kornfeld Zsigmond (1852–1909) / Az emancipált 'állambankár'*"

Klement Judit, "*Krausz Mayer (1809–1894) és fiai / A szeszereskedelem és malomipar felvirágzása*"

Halmos Károly, "*Lánczy Leó (1852–1921) / Hagymány és nonkonformizmus egy bankvezér történetében*"

Halmos Károly, "*A Neuschloss család (Ödön, 1851–1904) / Egy építő és kereskedődinasztia rövid története*"

Vörös Károly (írása alapján), "*Wahrmann Mór (1832–1893) / A sikeres kereskedő-bankár és politikus*"

Jávor Kata, "*A Zsolnay család (Miklós, 1800–1880) / Iparosok és művészek öt nemzedéke*"

Látható, hogy a könyv sokszínű „hősei” (összesen 14) a gazdasági élet sokféle területén tevékenykedtek mint nagyvállalkozók és menedzserek, és a gyáripari fejlődésen nyugvó gazdasági-társadalmi modernizáció fő motorjai voltak.

A könyv bővelkedik *humoros anekdotákban* is. Íme egy példa a sok közül. A történet *Wahrmann Mór*, a sikeres kereskedő-bankár és politikus körül szövődött, aki a reformkor egyik gazdasági kulcsfigurája, kiváltságolt nagykereskedő, és a kiegyezés utáni dualista korszak kapitalista nagyvállalkozója és bankárja volt. Megtestesítette a tudatos kereskedő-bankár (merchant-banker) ideáltípusát. Egyben jó példa a politikai életben is aktívan szerepet vállaló neológ zsidó előljáróra, s ezen keresztül a magyar asszimilációs törekvésekre. A cégalapításokban, a tőzsdén, és a befektetésekben érdekelt Wahrmann szerepei legalább annyira izgalmasak mint az első zsidó parlamenti képviselőé, aki a Szabadelvű Párt soraiban fejtette ki nézeteit, s mindeközben a pesti zsidó hitközség elnökeként és az Ipar-és Kereskedelmi Kamara vezetőjeként is tevékenykedett. Mesélték, hogy vendégeit magyaros vendéglátás várta a svábhegyi villájában, ahova, akkoriban, a szerb király szakácsát szerződtette. Mikszáth Kálmán így írta le egy alkalommal: „előnytelen külsejű, alacsony, nagy

fejű, kopasz és erősen rövidlátó ember volt”. A Wahrmann körüli anekdoták, mind, az akkoriban nagyon gyakori, ma már nevetségesnek tűnő, dzsentri-körökben divatos párbajokhoz kötődnek. Wahrmann nemcsak „belülről”, a pesti neológ zsidó hitközség részéről támadták gyakran, hanem „kívülről” is. Egyik legnagyobb ellenfele a hirhedt antiszemita képviselő, *Istóczy Győző* volt, akivel Wahrmann egy 1883-as parlamenti vita során összeszólalkozott, majd párbajra került sor közöttük. Az Ercsi közelében, egy erdei tisztáson lebonyolított összecsapáson azonban a párbajsegédek – állítólag – használhatatlan pisztolyokat adtak a kezükbe, s így aztán semmi sérülés nem érte őket. Később, Wahrmann egy másik, nevezetes párbajt is lebonyolított, mégpedig *Hermann Ottóval*. Miután a párbaj eldöntetett, a felek párbajképességének az sem lehetett akadály, hogy Hermann süket volt, mint az ágyú, Wahrmann pedig csak az orráig látott. Amikor a palotai Kiserdőben, az urak rendes párbajozási helyén, a felek felálltak, Wahrmann odaszólt a segédjének: *Wo steht der Goj?* azaz: Hol áll a goj (nem-zsidó)? Hermann látva, hogy Wahrmann beszél, tenyeréből tölcserő formált és odaüvöltött a segédjének: *Lótt már a zsidó? A krónikás elmondása szerint a Kiserdőben aznap egyéb baj nem esett.*

A magyar tőkés fejlődés kezdetei a reformkorba, az előfutárok korába nyúlnak vissza, amit hamarosan követett a *Gründerzeit* (megalapítás időszak), amelyhez – a szerényebb abszolutizmus kori előzmények után – a dualizmus teremtette meg a kedvező jogi, politikai és gazdasági-társadalmi kereteket. Az a múltbeli világ, amiről e könyv egyes fejezetei színes és ismeretekben gazdag képet tárnak az olvasó elé, arról tanusodik, hogy Magyarországon is létezett egyfajta *polgárság*, és mélyen meggyökerezett a sajátosan *polgári miliő*, amelyben kiemelkedő szerepe volt a *filantrópiának*, a *karitatív ténykedésnek*, valamint a *mecenatúrának*.

A könyv „hősei”, Darányi, Ganz, Hagenmacher, Hatvany, Károlyi, Kornfeld, Láncty, Zsolnay és a többiek értékes anyagi és szellemi örökséget hagytak az országra. A nagypolgári kultúra kialakításával és ápolásával, a mecenatúra nemes hagyományának továbbvitelével az ország általános kultúráját emelték. Bárhogyan is alakult a történelem, jó érzés, hogy erős vállalkozói hagyományt tudhatunk magunk mögött, van mit merítenünk belőle, szellemileg és emberileg egyaránt.

A szerkesztő célja az volt, hogy a magyarországi kapitalizmus „aranykorának” nevezhető időszakából, a vállalkozók „előfutárai” és az „alapítók” nemzedékéből, valamint későbbi generációkból mutasson be jellegzetes életutakat, a teljesség igénye nélkül. Olyan élettörténeteket, amelyek híven adják vissza a monarchiabeli modernizáció és polgárosodás sajátos jellemzőit, az 1867-es kiegyezést megelőző és követő gazdasági életben tevékenykedők lehetőségeit, a vállalkozások különböző formáit. Megjegyzendő, hogy e könyv nem reprezentatív válogatás, hanem

különböző, jellegzetesnek, mi több, példaértékűnek tartott életutak válogatott gyűjteménye. A könyvben szereplő tizennégy főhős és család mellett, még többször tizennégy történetre való pályaképet lehetne bemutatni, így például a *Chorin családról*, *Goldberger Leóról*, *Krausz Simonról*, *Richter Gedeonról*, a *Schlossberger* vagy *Wechselmann* családokról és még több más életútról. Reméljük, hogy e könyv csak a kezdet, hiszen számos más, kevésbé ismert, ám jelentős életút indokolhat egy lehetséges jövőbeni folytatást. De már így is, a könyv kitűnő alapul szolgálhat majd egy mai, többségében a letűnt Kádár-korszak volt kommunista párt-és gazdasági vezetőiből (alkalmazotti státuszból) hirtelen, nagyon rövid idő alatt (1988 és 1995 között) és felettébb homályos módon (etikusan? tisztességesen?) verbuválódott új magyar kapitalista és új-gazdag réteg megítéléséhez és történelmi összehasonlításához, megméretéséhez. Köszönet a szerkesztőnek a szerzőknek és a Kiadónak a kitűnő munkáért!

Unger László

## Érdeklí?

A Berni Magyar Nagykövetség közleménye: A magyarországi német és angol nyelvű felsőoktatási program megtalálható a [www.studyhungary.hu](http://www.studyhungary.hu) és [www.studytransfer.eu](http://www.studytransfer.eu) honlapokon.

DUNA TV: Naxoo 2007 áprilisában abbahagyta a DUNA TV programjának közvetítését Genfben. Ok: túl kevés érdeklődő. Akiket érdekelne a magyar műsorok nézése lépjenek kapcsolatba Mme. Éva Ruchonnet-vel: 022 731 19 68 vagy 076 238 54 20.

A Feszty körkép veszélyben van! A nagy és nemzeti értékű festmény épülete Ópusztaszeren romos állapotban van, a festményt a pusztulás fenyegeti. A DUNA Televízió felhívására nemzetközi pénzgyűjtés indult a honfoglalást megörökítő ereklye megmentésére. Gyűjtés svájci megbízottja Nagy Gyula, 8134 Adliswil, CCP 87-701660-3. Kérjük honfitársainkat, hogy adományaikkal járuljanak hozzá a festményt őrző épület tetőszerkezetének megjavításához.



Feszty Árpád: A magyarok bejövetele. A hét vezér



## FERENC BUGYIL

**Le 13 mars 1971**, Ferenc Bugyil s'installe au Centre Genevois de la Gravure Contemporaine.

Artiste-peintre né a Budapest, diplômé de l'Université des Beaux-Arts, il vient pour la première fois en Europe de l'Ouest en 1966, pour exécuter une mosaïque au siège de l'Organisation Mondiale de la Santé.

De 1966 à 1970, il séjourne de plus en plus souvent en Suisse et y expose à plusieurs reprises. Peu à peu, ses œuvres, à l'allure hiératique et rigide, se transforment en des créations souples et libres aux thèmes plus intimes. Il se libère du statisme et de la rigidité par l'érotisme et le mouvement.

Mais le régime de la Hongrie d'alors n'accepte pas la transformation de son art et lui interdit d'exposer à plusieurs reprises. Il décide alors de quitter son pays et, grâce à de généreux amis, il a la chance de s'installer à Carouge où il réside toujours.

**Bugyil Ferenc festőművész  
kiállítása 2008. március 13-án  
nyílik meg Carouge-ban,  
a Delafontaine Galériában  
24, rue Jacques Dalphin, 1227**

**Exposition du 14 au 30 mars 2008**

**Agnes PELLIER - GALDI ÁGNES**  
BEMUTATJA FESTMENYEIT A RAMADA  
PARK HOTELBEN (Avenue Louis-Casaï 75-  
77, Cointrin-Genève) 2008. március 30-tól  
május 30-ig. Vernissage meghívásra április  
1-én. A kiállítás naponta ingyen látható a  
szálloda földszinti termében.  
(Meghívót szívesen küldök.)  
Telefonom: 022 733 8723)



*Pellier Ágnes: Café Soleil, Grand Saconnex*

**La Chapelle des Arts,  
21, route des Acacias, Genève,  
vous invite le Jeudi 28 février 2008,  
dès 17h30,  
au vernissage de l'exposition  
d'aquarelles**

**de Bálint-Géza BASILIDES  
(dit Valentin) et Marcelle VALLON  
Basilides.**

Les artistes seront présents au vernissage et  
les samedis.

**Vernissage  
le jeudi 28 février 2008  
dès 17h30**

**Exposition du 28 février au 15  
mars 2008:**

Ouverture: du mardi au vendredi de  
16h30 à 19h00,  
le samedi et le dimanche de 15h00 à  
18h00.

Relâche le lundi.

Décrochage : le samedi 15 mars.